

Új technológiák, kommunikációs rétegződés, társadalmi státusz

A tanulmány szerzői a magyarországi internetezők körében nemrég elvégzett reprezentatív szociológiai vizsgálat adatait elemezve azt vizsgálják, hogy a mobiltelefon és az elektronikus levelezés útján működtetett kommunikációs kapcsolatok egyenlőtlensége miként viszonyul a társadalmi státusz szerint leírható egyenlőtlenségekhez. Megállapítják, hogy a vizsgált populáció 30 százaléka rendelkezik a kapcsolatok 70 százalékával. Eredményeik szerint a társadalmi egyenlőtlenség és a kommunikációs egyenlőtlenség között erős kapcsolat van, s az ok-okozati kapcsolatok feltárása ezen a téren további vizsgálatokat igényel.

Kulcsszavak: új technológiák, kommunikációs rétegződés, társadalmi státusz, kommunikációs egyenlőtlenség

Szerzői információ:

Csepeli György

A szociológiai tudomány doktora, egyetemi tanár (ELTE, ME), 1989 óta számos külföldi egyetem (UCLA, Oregoni Állami Egyetem, Michigan Állami Egyetem, New School for Social Research, Gorizia) vendégprofesszora, több szakmai folyóirat (Journal of Ethnic and Migration Studies, Szociológiai Szemle, Jel-kép) szerkesztőbizottságának tagja. Kutatási területei: nemzeti identitás, csoportközi viszonyok, információs társadalom. 2007-től az NIIF Program Tanács elnöke, 2010-ben a Magyar Szociológiai Társaság megválasztott elnökének tisztségét fogja betölteni. E-mail: csepeligyorgy.net@yahoo.com / <http://www.csepeli.hu>

Prazsák Gergely

Szociológus, 2002-ben végzett az ELTE Szociológiai és Szociálpolitikai Intézetében, kommunikáció és kutatószociológia szakirányokon. 1999-től előbb demonstrátorként, majd oktatóként különböző tantárgyakat tanít az ELTE Társadalomtudományi Karán, valamint a Miskolci Egyetem Szociológiai Intézetében a társadalomkutatások módszertana, a deviancia szociológiája és az információs társadalom témaköreiben. 2004-től a Pécsi Tudományegyetem filozófiai doktori iskolájában folytat kommunikációfilozófiai doktori tanulmányokat, 2008-ban abszolutóriumot szerzett. Kutatási területei: társadalmi hálózatok, filozófiai antropológia, információs társadalom. E-mail: prazsak@gmail.com / <http://www.prazsak.hu>

Így hivatkozzon erre a cikkre:

Csepeli György, Prazsák Gergő. „Új technológiák, kommunikációs rétegződés, társadalmi státusz”. *Információs Társadalom* IX, 2. szám (2009): 80–91.

<https://dx.doi.org/10.22503/inftars.IX.2009.2.6>

A folyóiratban közölt művek

*a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 4.0
Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően használhatók.*

Csepeli György – Prazsák Gergely

Új technológiák, kommunikációs rétegződés, társadalmi státus

Az új kommunikációs technológiák jelentékeny mértékben kitágították azt a kört, amelyen belül az emberek egymást elérhetik, és kommunikálhatnak egymással. A kommunikáció révén keletkezett hálózatok azonban nem légtüres térben jönnek létre és működnek. Azoknak a társadalmi beágyazottsága, akik igénybe veszik és kommunikációs célra használják a mobiltelefont és az internetet, eleve adott. Ebben a cikkben azt vizsgáljuk, hogy a mai magyar társadalomban a társadalmi státus néhány változója, mindenekelőtt a nem, az életkor, a település és a gazdasági aktivitás (azon belül a foglalkozás) milyen összefüggésben van az emberek között az új kommunikációs technológiák használata révén kialakított és fenntartott kapcsolatokkal. Feltételezzük, hogy a kommunikációs hálózatban részt vevő személyek kapcsolatainak száma és kommunikációs aktivitása egyenlőtlen megoszlást mutat, és nem független a társadalmi státus egyes mutatóitól.

Adataink egy 2008 májusában végzett kérdőíves kutatásból származnak,¹ melynek során ezer internetező személyes megkérdezés útján többek között arról faggattunk, hogy hány név van mobiltelefonjuk (mobiltelefonjaik) memóriájában, hány hívást kezdeményeznek és fogadnak átlagosan egy nap, hány név van e-mail cím tárukban, s mekkora elektronikus postaforgalmat bonyolítanak le. Azt is megkérdeztük, hogy jellemzően kik a hívottak, illetve a címzettek, és velük általában kik keresik a kapcsolatot. Járulékosan érdeklődtünk az SMS révén, valamint a hagyományos postai úton folytatott kommunikációjuk mintái iránt is.

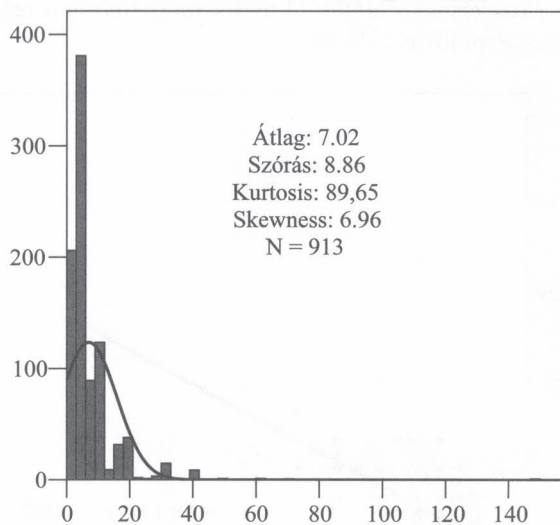
Kapcsolati performancia

A minta 98%-a igenlően válaszolt arra a kérdésre, hogy van-e saját használatú mobiltelefonja. Átlagosan több mint hét éve használják ezt a kommunikációs eszközt. A többség (56%) a kártyás megoldást választja, nincs előfizetése.

¹ „Kérdőíves vizsgálatot végeztünk a 15 év feletti, legalább hetente egyszer internetet használó, otthoni internet-hozzáféréssel rendelkező magyar állampolgárok körében. Az adatfelvételt a Szonda Ipsos 2008. május 10. és június 2. között végezte, a mintába összesen 1000 megkérdezett került. A piacutató intézet számos terméke nagy mintás vizsgálatokra épül (például Nemzeti Médiaanalízis), így ezekből a reprezentatív vizsgálatokból válogatták ki a mintába került személyeket. A korábbi teljes népességre kiterjedő vizsgálatok alapján az internetezők alapsokaságának demográfiai jellemzőiről ismert információk segítségével biztosítani lehetett a 'kvázi reprezentativitást'. Ennek megfelelően alakították ki a súlyokat is. A súlyozásnál iterációs eljárást alkalmaztak, ami egyrészt a mintavételből eredő aránytalanságokat hivatott kiegyensúlyozni, másrészt pedig a populáció arányait állítja be a mintában. A továbbiakban ezt a kvázi reprezentatív mintát reprezentatív mintaként említjük.” Csepeli Gy. – Prazsák G. 2008: eKultúra. In Kolosi Tamás – Tóth István György (szerk.): *Társadalmi Ríport 2008*. Budapest, Társi. 452.

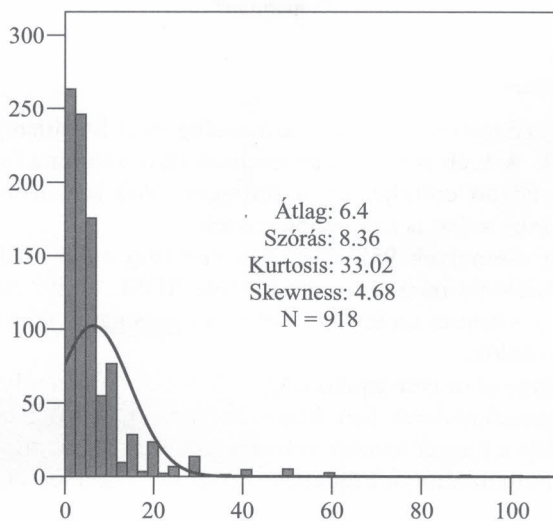
A mobiltelefont beszélgetésre mindenki, SMS küldésére és fogadására majdnem mindenki (92%) használja. Egyéb kommunikációs alkalmazása (Skype, MMS, e-mail) nagyon ritka.

Egy mobiltelefon-tulajdonos egy átlagosnak tartott napon 6-7 személyt hív fel, s őt is nagyjából ennyien keresik. Az egyes mobiltelefon-tulajdonosok telefonjaiban átlagosan 103 név van.

1. ábra.

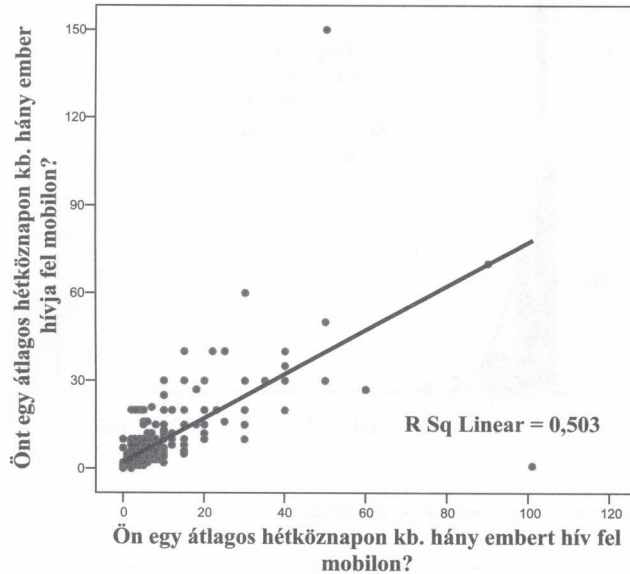
Önt egy átlagos hétköznapon kb. hány ember hívja fel mobilon?

2. ábra

Ön egy átlagos hétköznapon kb. hány embert hív fel mobilon?

Az 1. és a 2. ábra alapján nyilvánvaló, hogy a megkérdezettek mobiltelefonos kommunikációs aktivitása jelentős egyenlőtlenégeket mutat. Mindkét hisztogramról megállapítható, hogy eltér a normális eloszlástól (elegendő csak a referenciaként megadott normális eloszlás görbéjéhez hasonlítani a mért eloszlást).² A mintába kerültek 70%-a a minta átlagánál kevesebb hívást fogad naponta, és a minta 30%-a fogadja az összes bejövő hívás 65%-át. Hasonló a helyzet, ha a kezdeményezett hívásokat nézzük. Itt is azt látjuk, hogy az aktivitás egyenlőtlenül oszlik meg: hiszen a teljes minta 30%-a kezdeményezi az összes napi hívás 67%-át.

3. ábra

Fogadott és kezdeményezett hívások

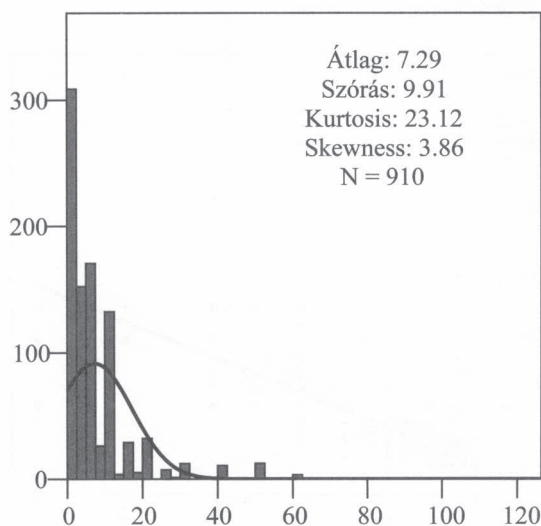
A fogadott és a kezdeményezett hívások összefüggését lineárisregresszió-analízis segítségével vizsgáltuk. A 3. ábra mutatja az eredményt, miszerint a fogadott és a kezdeményezett hívások között erőteljes az összefüggés. Akik sok hívást fogadnak egy átlagos hétköznapon, azok sokat is kezdeményeznek.

A mintába került személyek 95%-ának van egy vagy több önálló e-mail címe. Az internetes kapcsolatokat a megkérdezettek zöme ADSL (46%) vagy kábelhálózat (49%) révén bonyolítja. Otthoni szélessávú internet-kapcsolattal átlagosan három éve rendelkeznek a felhasználók.

Megkérdeztük, hogy ki milyen gyakorisággal és mekkora személyi körrel bonyolít le elektronikus úton postaforgalmat. Egy átlagos nap átlagos forgalma más és más aszerint, hogy a küldött vagy a kapott levelek számát nézzük-e. Az elektronikus levelezők több levelet kapnak, mint amennyit küldenek. Átlagosan 7 levelet kapnak, s 4 levelet

² Mind a fogadott, mind a kezdeményezett hívások esetében csúcsosabb és jobbra ferdülő eloszlást láthatunk.

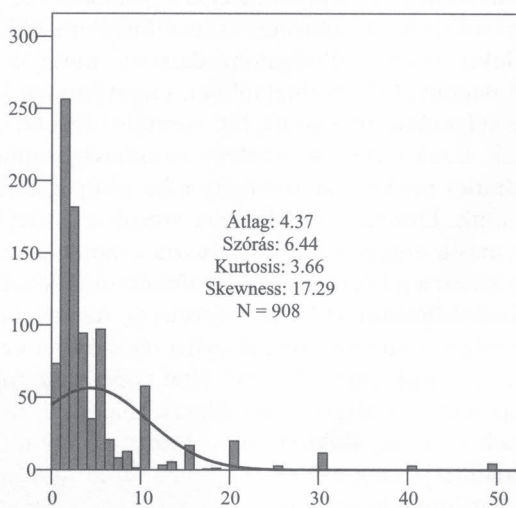
küldenek. A minta eloszlását a kapott e-mail üzenetek szerint a 4. ábra, a küldött üzenetek számát nézve pedig az 5. ábra mutatja be.

4. ábra.

Ön hány e-mailt kap átlagosan egy nap (a levélszemetet, a spamet leszámítva)?

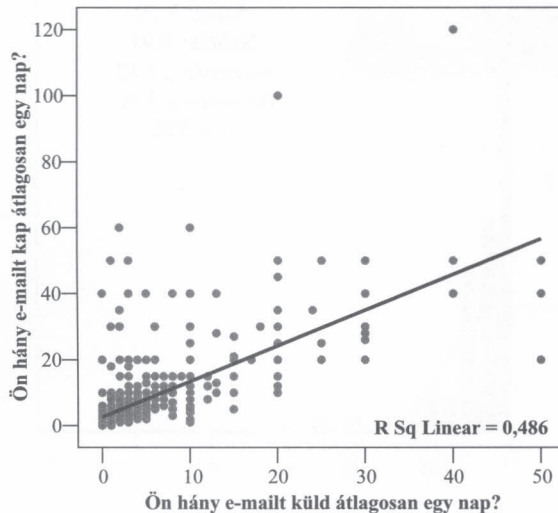
A megkérdezettek 72%-a az átlagnál kevesebb, 28%-a az átlagnál több üzenetet kap elektronikus úton, ami arra utal, hogy viszonylag kevesen vannak, akik sok üzenetet kapnak, és sokan, akiknek kevés üzenetet küldenek.

5. ábra

Ön hány e-mailt küld átlagosan egy nap?

A küldött üzenetek megoszlása hasonló tendenciát mutat, a kapott üzenetekéhez. Ebben az esetben is van egy aktív kisebbség (29%), melynek tagjai sok üzenetet küldenek, míg a többség kevés üzenetet küld.

6. ábra

Kapott és küldött e-mail üzenetek

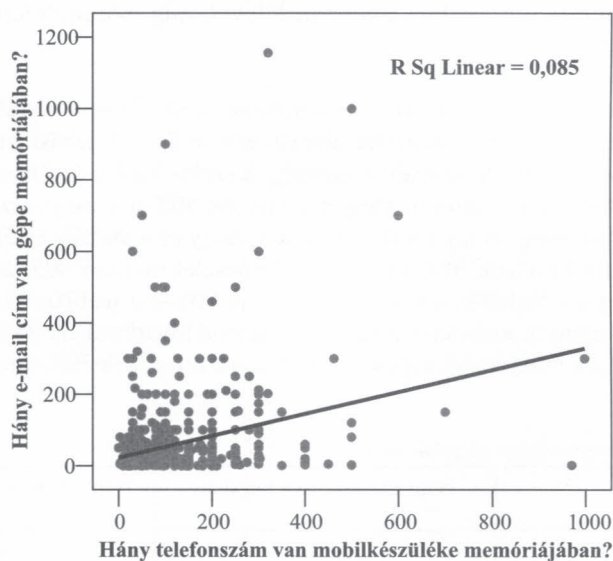
A lineárisregresszió-analízis eredményei szerint a küldött és a kapott e-mail üzenetek száma között erős kapcsolat van. A mintába került személyek napi átlagos levélforgalma 11-12 üzenetváltás. A kommunikációs egyenlőtlenség bizonyítéka, hogy a teljes minta 30%-a bonyolítja le az elektronikus levélforgalom 70%-át.

Az egy főre eső elektronikus levélforgalom adatai azt mutatják, hogy a legaktívabb levelezők sem kapnak naponta 120 levélnél többet, s nem kapnak 50 levélnél kevesebbet. A legaktívabb beszélgetőket maximum 150 személy hívja fel egy átlagos napon, s ők 150 személyt hívnak. Ezek a számok meglepő hasonlóságot mutatnak Dunbar adataival, aki szerint az ember neokortexének kapacitása alapján körülbelül 150 fős csoportokban kellene élnünk. Dunbar megállapítása szerint a „szociális agy” korlátozza, hogy egy ember hány másik emberrel képes a pusztán ismeretségen túlmutató kapcsolatot fenntartani.³ Ez a korlát a jelek szerint az új infokommunikációs technológiák által elvileg végtelenre nyitott hálózatokon belül is érvényes. Az internet és a mobiltelefon kommunikációs lehetőségei által teremtett szociális tér méretei nem haladhatják meg az emberré válás során kialakult „szociális agy” által támasztott kognitív korlátokat. A kis csoportok létszámproblémáit tárgyaló szociálpszichológusok megállapításai szerint azoknak az egyéneknek a száma, akikkel szoros formális vagy informális kapcsolatot tartunk fenn, nem haladhatja meg a 9-et. A Dunbar által megállapított 150 fős létszámon belül a kapcsolat intenzitása szerint koncentrikus körök alakulnak ki. Az első koncentrikus kör létszámhatára 35 fő. A következő – kiterjedtebb, de felületes kapcsolattartásra még módot adó – kör létszáma 80–100 fő között mozog.

³ Dunbar, R. I. M. 2006: Vannak-e kognitív korlátai az e-világnak? *Világosság*, 6–7, 150.

Kapcsolati kompetencia

A mobiltelefon memóriájában vagy az elektronikus levélforgalmat lebonyolító számítógép címtárában tárolt nevek száma jól jelzi az emberek kapcsolati körének nagyságát. Ezt a kört nevezzük *kapcsolati kompetenciának*, ami persze nem zárja ki, hogy valaki olyanokkal is kommunikáljon, akiknek az elérhetőségei nincsenek benne az általa használt gépek memóriáiban. A minta tagjainak mobiltelefonjaiban átlagosan 100 személy hívószáma található. Az elektronikus postaforgalom során létrejött címtár átlagos terjedelme (53 cím) ennél jóval kisebb.

7. ábra
Kapcsolati kompetencia

A mobiltelefon memóriájában tárolt hívószámok és az elektronikus postaforgalmat lebonyolító számítógép címtárában tárolt címek mennyisége között azonos irányú szignifikáns kapcsolat van. A regressziós egyenes alatt azok találhatóak, akiknek a kapcsolati kompetenciája inkább a mobiltelefonos kommunikáción alapul, míg az egyenes felett elhelyezkedőké inkább az elektronikus levelezésre épül.

Az új kommunikációs technológiák igénybevétele szerint a következő négy csoportot különböztetjük meg.⁴

1. A *kontaktokraták* mind a címlistájukban szereplő e-mail címek, mind a mobiltelefonjukon tárolt hívószámok mennyiségét tekintve a minta felső 30%-ába tartoznak. A teljes minta 9 % sorolható ebbe a csoportba. Az átlagos napi e-mail forgalom itt 27 üzenet, az átlagos napi mobiltelefon-forgalom pedig 21 hívás. A legaktívabb kontaktokraták sem lépik át a Dunbar-féle csoporthatárt.

⁴ A gépek memóriájában található mobiltelefonszámok és e-mail címek mennyisége alapján a mintát négy csoportba soroltuk. Az adathiányként értelmezett válaszok (nem válaszol, nem tudja etc.) a teljes minta 29,5%-át teszik ki.

2. A *levelezőknek* sok e-mail címük van, de kevés mobiltelefonszámot tárolnak. A teljes minta 13%-a tartozik ebbe a csoportba, melynek tagjai – nem meglepő módon – naponta sok (átlagosan 16) levelet fogadnak és küldenek, viszont ritkán (naponta átlagosan 14 alkalommal) telefonálnak.

3. A *beszélgetők* körében viszonylag kevés e-mail címet, de sok tárolt mobiltelefonszámot találunk. A minta 12%-a esik ebbe a csoportba, melynek tagjai átlagosan naponta csak 9 elektronikus levelet küldenek és fogadnak, de 19 telefonbeszélgetést folytatnak.

4. A *kontaktproletárok* mind az e-mail címek, mind a mobiltelefonszámok mennyisége alapján az alsó 70%-ba tartoznak. A teljes minta 37%-a került ebbe a csoportba. Az ide tartozók napi e-mail forgalma átlagosan 8 levél, míg mobiltelefon-beszélgetéseik száma napi átlagban 11.

A fentiekből kirajzolódó 70 : 30 arány kissé eltér a 80 : 20-as aránytól, amelyet Pareto a gazdasági egyenlőtlenségek elemzése alapján állított fel.⁵ Barabási Albert-László szerint ez az úgynevezett Pareto-szabály a jelenségek széles körére érvényes: „a profit 80%-át az alkalmazottak 20%-a termeli meg, a döntések 80%-a a megbeszélések idejének 20%-a alatt születik meg, és így tovább. Kiderült, hogy ez a szabály az élet sok területén érvényes. Például a bűnözők 20%-a követi el a bűncselekmények 80%-át.” Barabási saját vizsgálatai szerint a világhálón a hiperhivatkozások 80%-a a weblapoknak csupán 15%-ára mutat, a tudományos közleményekben megjelenő hivatkozások 80%-a a kutatóknak csak 38%-ára jut, s a hollywoodi kapcsolatok 80%-a a színészek 30%-ához tartozik.⁶

1. táblázat

A minta megoszlása kommunikációs rétegződés szerint

	Napi átlagos e-mail forgalom	Napi átlagos mobiltelefonhívás-forgalom
Kontaktokraták (N = 91)	26,70%	20,99%
Levelezők (N = 125)	16,30%	14,20%
Beszélgetők (N = 119)	9,37%	18,78%
Kontaktproletárok (N = 371)	7,98%	10,56%
Eta ² (F próba szig.)	0,164 (0,00)	0,058 (0,00)

Objektív és szubjektív kommunikációs státusz

A gépileg tárolt kapcsolati kör nagyságával mért objektív kommunikációs státust érdemes összevetni a szubjektív kommunikációs státusz mutatójával mért helyzettel. Ez utóbbi jellemzőt a válaszadók önbesorolását firtató kérdés segítségével vizsgáltuk: arra kerestük a választ, hogy kulturális témákban véleménykövetőnek vagy vélemény-irányítóknak tartják-e magukat.

⁵ Pareto, V. 1906: *Manuale di Economica Politica con una Introduzione alla Scienza Sociali*. Milano, Società editrice libraria.

⁶ Barabási A.-L. 2008: *Behálózva. A hálózatok új tudománya*. Ford. Vicsek Mária. Budapest, Helikon, 75.

A minta 58%-át alkották azok, akik saját magukat a véleménykövetők közé sorolták, elfogadva önmagukra jellemzőként azt a leírást, miszerint „mielőtt véleményt alkotna kulturális kérdésekben, figyelmesen meghallgatja mások véleményét”. A kisebbség (38%) azt a meghatározást fogadta el önmagára érvényesnek, miszerint „önállóan alkot véleményt kulturális kérdésekben, melyet mások figyelmesen meghallgatnak”. (A válaszadók 4%-a nem nyilatkozott ebben a kérdésben).

2. táblázat

Objektív és szubjektív kommunikációs státus

	Véleménykövető	Véleményirányító	Összesen
Kontaktokraták (N = 91)	39,3%	60,7%	100%
Levelezők (N = 125)	55,6%	44,4%	100%
Beszélgetők (N = 119)	64,3%	35,7%	100%
Kontaktproletárok (N = 371)	66,4%	33,6%	100%

χ^2 értéke: 23,83, df.: 3, szig. 0,000

Cramer V: 0,186

A 2. táblázat egyértelműen mutatja, hogy a *kontaktokraták* többsége véleményirányító szerepben látja magát, míg a véleménykövetés a *kontaktproletárok* körében a legnagyobb arányú. Véleményirányítók a *levelezők* között többen, a *beszélgetők* csoportjában kevesebben vannak.

A kommunikációs rétegződés szerkezete arra utal, hogy távolról sem beszélhetünk egyenlőségről vagy egyenletes megoszlásról, sem az e-mail üzenetek vagy mobiltelefonon lebonyolított hívások útján kifejtett kommunikációs aktivitás, sem pedig a szubjektív kommunikációs státus tekintetében. Ezek az eredmények azt bizonyítják, hogy az új technológiák által teremtett kommunikációs rendszert nem a véletlen irányítja. Minden bizonnyal önszervező rendszerről van szó, amely azonban nem teljesen autonóm, hanem függ más, hasonló alapokon kialakuló, de nem kommunikációs társadalmi rendszerektől. Feltevésünk szerint a kommunikációs egyenlőtlenség beágyazódik a társadalmi egyenlőtlenségek tágabb rendszerébe. A következőkben ezt a feltevést vizsgáljuk.

Kommunikációs státus és társadalmi státus

A kommunikációs státuscsoportok életkor szerinti összetételét tekintve azt látjuk, hogy a *levelezők* átlagos életkora a legmagasabb (39 év), s a legfiatalabbak a *kontaktproletárok* (32 év). E két szélső érték között helyezkednek el a *kontaktokraták* és a *beszélgetők*, akiknek az átlagos életkora között nincs különbség (35 év mindkét csoportban).

3. táblázat

Kommunikációs státus és a lakóhely településtípusa

	Főváros (N = 186 26,4%)	Város (N = 376 53,4%)	Község (N = 142 20,2%)	Összesen (N = 704 100%)
Kontaktokráták (N = 90)	27,8%	61,1%	11,1%	100%
Levelezők (N = 125)	38,4%	40,8%	20,8%	100%
Beszélgetők (N = 118)	12,7%	75,4%	11,9%	100%
Kontaktproletárok (N = 371)	26,4%	48,8%	24,8%	100%

 χ^2 értéke: 43,82, df.: 6, szig. 0,000

Cramer V: 0,176

A 3. táblázat adatai szerint – a 4. lábjegyzetben jelzett adathiányos esetekkel korrigált mintában – minden negyedik megkérdezett Budapesten él (186 fő); városokban élnek a legtöbben (53,4%), míg a községekben élők vannak a legkevesebben (20,2%). Továbbmenve megállapítható, hogy minden kommunikációs státus esetében a falusi lakóhely a legritkább, de különösen ritka a *kontaktokrata* és a *beszélgető* státus esetében. A *kontaktproletárok* közül többen élnek falun. A kommunikációs státusok megoszlása tehát markáns összefüggést mutat a lakóhellyel is. A *kontaktokráták* és a *beszélgetők* abszolút többsége városokban él, a *levelezők* esetében a fővárosiak jelentősen túlreprezentáltak, míg a *beszélgetők* körében a fővárosiak viszonylag kevesen vannak.

A megkérdezettek anyagi hátterét – megbízható és érvényes jövedelmi adatok hiányában – a háztartásokban meglévő kommunikációs technológiai eszközök számával mértük. Összesen 20 ilyen felszerelési tárgyat vettünk fel a listába, melynek minden egyes darabjáról megkérdeztük, hogy van-e a háztartásban. Az eredményeket a 4. táblázat mutatja be.

4. táblázat

A háztartások felszereltsége régi és új kommunikációs technológiai eszközökkel

Eszköz	Az eszközzel rendelkezők aránya (%)
Televízió	96
Asztali PC	93
DVD-lejátszó	89
Digitális fényképezőgép	70
Nyomtató	70
MP3-lejátszó	67
Vezetékes telefon	66
Videomagnó	66
Hifitorony	58
Webkamera	46
Szkenner	39
Házimozi	33
Hordozható rádió	33
DVD-felvevő	29
Digitális kamera	27
Notebook	25
Diafilmvetítő	18
GPS	16
WiFi	13
Projektor	6

A háztartás felszereltségi indexének kialakításakor csak azokat az újabb technológiai eszközöket vettük figyelembe, melyeknek az előfordulási gyakorisága 50% alatt maradt.⁷ Ezek közül átlagosan háromféle eszköz található meg a mintába került személyek háztartásában. A kommunikációs státus és a háztartás új kommunikációs technológiai eszközökkel való felszereltsége közötti kapcsolatot az 5. táblázatban mutatjuk be.

5. táblázat

Kommunikációs státus és az új kommunikációs technológiai eszközök számának átlaga a háztartásban

Kontaktokraták (N = 91)	2,98
Levelezők (N = 125)	2,58
Beszélgetők (N = 119)	2,64
Kontaktproletárok (N = 371)	2,28

Az 5. táblázat jól mutatja, hogy a háztartásuk új kommunikációs eszközökkel való felszereltségében a kontaktokraták és a kontaktproletárok között mutatkozik a legnagyobb különbség, az utóbbiak kárára.

A gazdasági aktivitás és a foglalkozás szerint a következő három nagyobb csoportot különítettük el: foglalkoztatottak (aktív keresők, segítő családtagok), eltartottak (tanulók) és inaktív keresők (nyugdíjasok és munkanélküliek). A foglalkoztatottakat tovább csoportosítottuk foglalkozásuk szerint, s így a teljes mintát hat csoportba soroltuk, melyeknek a létszámarányát a következő táblázat mutatja.

6. táblázat

Gazdasági aktivitás

Inaktív keresők	13,7%
Eltartottak	24, %
Vezetők, értelmiségiek és vállalkozók	10,2%
Beosztott diplomás értelmiségiek	11,8%
Nem diplomás alkalmazottak	26,5%
Munkások	13,3%
Összesen	100%

A 7. táblázat azt mutatja, hogy a mintában elfoglalt számarányukhoz képest a *kontaktokraták* jelentősen túlréprezentáltak a magas státusú, magas iskolai végzettségű csoportokban, akárcsak a férfiak között. A *vezetők, értelmiségiek és vállalkozók*, valamint a *beosztott diplomás értelmiségiek* jóval nagyobb eséllyel kerülnek a kontaktokraták közé, mint az inaktív keresők vagy a nem diplomás alkalmazottak, akiknek a részaránya a kontaktokraták csoportján belül nagyjából megfelel a mintában való gyakoriságuknak. Ezzel szemben a munkások és az eltartottak körében jelentős hátrányok mutatkoznak, hiszen közöttük a mintában elfoglalt arányukhoz képest jóval kevesebben vannak olyanok, akik előnyös kommunikációs státussal rendelkeznek.

⁷ DVD-felvevő, notebook, digitális kamera, webkamera, szkennel, projektor, GPS helymeghatározó eszköz.

7. táblázat

Kommunikációs státus, gazdasági aktivitás, átlagéletkor és a háztartások felszereltsége

	Kontakt- tokraták	Levele- zők	Beszélgetők	Kontakt- proletárok	Életkor (év)	Új kommunikációs eszközök átlagos száma
Inaktív keresők	16,5%	15,2%	11,7%	12,1%	44,67	2,16
Eltartottak	9,9%	15,2%	20,8%	34%	18,78	2,38
Vezetők, értelmiségiek és vállalkozók	18,7%	9,6%	15,8%	6,7%	42,09	3,71
Beosztott diplomás értel- miségiek	17,6%	21,6%	10,0%	9,2%	40,34	2,44
Nem diplomás alkalma- zottak	28,6%	29,6%	25,8%	26,7%	35,91	2,20
Munkások	8,8%	8,8%	15,8%	11,3%	38,73	1,54
Összesen	100%	100%	100,0%	100%		
Átlagéletkor (év)	35,29	38,61	34,71	32,06		
Nők aránya	42,6%	54,5%	33,8%	53,5%		

 χ^2 értéke: 59,32 df., 15 szig. 0,000

Cramer V: 0,167

A *kontaktproletárok* esetében fordított a tendencia, legalábbis ami a társadalmi státus szerint legelőnyösebb helyzetű csoportokhoz való tartozást illeti. Az alacsony státusú csoportokhoz tartozó *beszélgetők* körében a munkások és a férfiak számarányukhoz képest felülreprezentáltak a mintában, ami azt mutatja, hogy a mobiltelefon használata ebben a körben tágíthatja a társadalmi érintkezés adta lehetőségeket. A *levelezők* körében viszont a beosztott diplomások és a nők vannak jelentősen felülreprezentálva, ami arra utal, hogy az elektronikus levelezés adta előnyöket a magas iskolai végzettségű, de nem vezető és nem vállalkozó értelmiségiek nem haboznak kihasználni.

A két táblázat adatai alapján levonhatjuk azt a következtetést, hogy a kommunikációs státus és a gazdasági-társadalmi státus szorosan összefügg: a magasabb kommunikációs státus magasabb gazdasági-társadalmi státussal jár, és fordítva. A kitörést a mobiltelefon jelentheti, amely az alacsony társadalmi státusúak esetében a kommunikációs státus emelkedését eredményezheti. A nagy kérdés az, hogy a társadalmi-gazdasági státus határozza-e meg a kommunikációs státust, vagy fordítva: a gazdagság titka a gazdag kommunikáció.